

20. 2. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost statutárních orgánů a její funkce

Celkově u odpovědnosti s účinností ObčZ došlo k několika změnám. Troufám si říct, že se změnilo celé chápání odpovědnosti, tak jak jsme ho znali v předchozím Občanském zákoníku.[1] V tomto článku bych chtěla odpovědět na otázku, jak se změnila odpovědnost obchodních korporací oproti obchodnímu zákoníku. Je odpovědnost rozšířenější než byla předtím?

V následujícím výkladu se soustředím na odpovědnost soukromoprávní, ve které vytyčím odpovědnost člena statutárního orgánu vůči té korporaci, ve které je členem.[2]

Ze znění paragrafů předchozího Občanského zákoníku plynulo, že existuje odpovědnost za škodu, způsobenou určitým jednáním. Nyní zákon stojí na tom, že každý odpovídá za řádný výkon svých povinností a při porušení této hlavní odpovědnosti vzniká povinnost k náhradě škody, kterou svým jednáním způsobí. U korporace se jedná o značnou změnu, neboť její celá úprava stojí na tom, že má být jednáno *lege artis*, což znamená, že každý je odpovědný za to, že bude jednat řádně, a pokud selže, tak bude hradit škodu.[3]

Z institutu odpovědnosti plyne zejména *motivační a prevenční funkce*. Statutární orgán, jakožto volený orgán obchodní korporace, odpovídá za škodu, kterou svým jednáním způsobil. V obchodním zákoníku se ve spojitosti s otázkou náhrady škody jednalo o objektivní odpovědnost, tedy nebralo se v potaz zavinění člena statutárního orgánu.[4] U kapitálových společnostech byl statutární orgán povinen podle ust. § 194 odst. 5 ObchZ zachovávat mlčenlivost a vykonávat funkci s náležitou péčí.

Po analýze ustanovení ZOK a ObčZ, ve kterém jsou orgány právnických osob upraveny obecně, jsem dospěla k názoru, že odpovědnost statutárního orgánu je širší, než byla doposud před účinností ObčZ a ZOK. Vyvozuji toto tvrzení zejména z ust. § 159 ObčZ, které vymezuje povinnost vykonávat funkci člena statutárního orgánu s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Za nedbalé se považuje to chování člena statutárního orgánu, který při výkonu funkce není této péči schopen, ač to musel vědět již při přijetí této funkce. Předchozí právní úprava obsahovala ustanovení, ve kterém bylo pouze to, že má jednat s péčí řádného hospodáře, ale nebylo to nijak rozvedeno dále, kdežto nyní je v ust. § 159 ObčZ obecná definice. Každý, kdo je ustanoven do této funkce, musí již okamžikem přijetí vědět, že je povinen takto jednat, i když je logické, že občas nastanou nepředvídatelné situace, kdy tomu tak býti nemusí. V této situaci musí člen orgánu adekvátně zareagovat a musí z této situace „dovodit pro sebe důsledky.“[5] Zvýšenou odpovědnost spatřuji také v diskvalifikačních důvodech souvisejících s úpadkem a zavedením nového institutu ručení člena při úpadku korporace.

Souhlasím s myšlenkou Havla, že člen orgánu je stíhán obavou, že bude-li jednat v rozporu s fiduciárními povinnostmi, sníží se tím jeho „cena“ na trhu a šance najít i poté obdobně ohodnocenou funkci. Lze současně předpokládat, že statutární orgán se bude bát rizika a nebude podnikat nezodpovědné kroky.[6] S ohledem na výše uvedené, je možno uzavřít, že členové statutárního orgánu budou motivováni jednat s řádnou péčí a v souladu se zájmy korporace, pod možnou hrozbou zvýšené odpovědnosti, což by mělo jejich jednání ovlivňovat. Jako možnou prevenci vzniku odpovědnosti při jednání statutárního orgánu spatřuji nové ust. § 51 odst. 2 ZOK, který stanoví

možnost „požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení; tím není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“[7] V případě, že má statutár pochyby ohledně uzavření smlouvy, která by mohla mít zásadní vliv na fungování korporace, je vhodné, aby odpovídajícím způsobem předložil návrh, jak má valná hromada rozhodnout. Diskutabilní bude přinejmenším otázka odpovědnosti člena statutárního orgánu za pokyn valné hromady. [8]

Odpovědnost v sobě zahrnuje i funkci kompenzační, která vyplývá z ust. § 53 odst. 1 ZOK. Dle tohoto ustanovení „osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým jednáním získala.“[9] Zákon klade a priori důraz na vydání prospěchu před náhradou peněžní. Jestliže vznikla korporaci porušením této povinnosti i škoda, tak tuto může vypořádat na základě smlouvy o vypořádání újmy, kterou se členem statutárního orgánu uzavře. Tento výrazný posun oproti úpravě v minulém občanském zákoníku, hodnotím jako velký přínos v chápání podstaty majetkových vztahů. Vydání prospěchu oproti nahrazení škody v penězích bude spravedlivější, neboť v mnohých případech peněžní náhrada nemusela odpovídat škodě, která byla doopravdy způsobena. Ten, kdo porušil péči řádného hospodáře, bude povinen nahradit škodu uvedením do předešlého stavu.

Zákon o obchodních korporacích se zabývá objektivním pojetím povinné péče, kdy je jednání člena orgánu poměřováno s jednáním jiné osoby, která je v podobném postavení. Odpovědnost je zde také dvojí, a to pokud korporaci vznikla pouze újma, či osoba, která s péčí řádného hospodáře nejednala, měla z tohoto jednání prospěch. Je zde stanovena i sankce, kdy obchodní korporace může újmu vymáhat při souhlasu dvouřetinové většiny společníků, pokud z této činnosti měla osoba prospěch, je povinna vydat prospěch vždy, či jej nahradit v penězích.[10]

Novou úpravu a rozšíření odpovědnosti statutárních orgánů vnímám za velký přínos v právní úpravě a dovolím si souhlasit s názorem Kožiaka v tom, že „úprava v obchodním zákoníku již neodpovídala moderním představám o regulaci problematiky obchodních korporací. ZOK se snaží napravit tento stav a přiblížit legislativu více vyspělým západním právním řádům.“[11]

Mgr. Markéta Cibienová

e-mail: m.cibienova@seznam.cz

[1] Zákon č. [40/1964](#) Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 11. 2013].

[2] VÍTEK, Jindřich. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2012, s. 103.

[3] HAVEL, Bohumil. Co se změnilo v postavení a odpovědnosti statutárních orgánů? Právní rádce. 2013, roč. 21, č. 5, s. 14.

[4] VÍTEK, op. cit., s. 105.

[5] HAVEL, Bohumil. Co se změnilo v postavení a odpovědnosti statutárních orgánů? Právní rádce. 2013, roč. 21, č. 5, s. 15.

[6] HAVEL, Bohumil. Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2010, s. 122.

[7] Ust. § 51 odst. 2 zákona č. [90/2012](#) Sb.

[8] Osobně se domnívám, že pokyn, který valná hromada statutárnímu orgánu udělí, nezbavuje statutární orgán odpovědnosti. S názorem Štenglové (viz ŠTENGLOVÁ, op. cit., s. 138), se neztotožňuji, neboť mám za to, že statutární orgán bude odpovídat za případnou újmu, kterou korporaci způsobí, i když mu pokyn udělila valná hromada. Jeho povinností je i přesto, že pokyn byl

udělen nejvyšším orgánem, zkoumat, zda se jedná o pokyn v souladu s péčí řádného hospodáře a až po tomto přezkoumání, pokyn provést. Výjimku by tvořil pokyn, který je v rozporu se zákonem, v tomto případě, by statutární orgán neodpovídal.

[9] Ust. § 53 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb.

[10] LOMNICKÝ, Radek a kol. Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. s. 45.

[11] KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 4, s. 109.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)